

Research Article/Araştırma Makalesi

Investigation of Science Teacher Candidates' Professional Self-Esteem and Life Satisfaction

Volkan AKTAÇ *¹ Murat ÇETİNKAYA²

¹ Turkish Employment Agency, Ordu, Turkey, volkan.aktac@iskur.gov.tr

² Ordu University, Ünye Vocational School, Ordu, Turkey, mcetinkaya@odu.edu.tr

* Corresponding Author: mcetinkaya@odu.edu.tr

Article Info

Received: 10 September 2019

Accepted: 10 October 2019

Keywords: Science education, professional self-esteem, teacher candidates, life satisfaction

DOI: 10.18009/jcer.634115

Publication Language: Turkish

Abstract

The aim of this research is investigated the professional self-esteem of science teacher candidates with life satisfaction in terms of various variables and to determine the relationship levels between them. The research data were obtained from 66 science teacher candidates who are studying in the Science Teaching Department of Ordu University. In the research, which uses relational scanning method, as a data collection tool; "Professional Self-Esteem Scale", "Life Satisfaction Scale" with together "Personal Information Form" created by the researcher were used. In this study, science teacher candidates' the relationship level between variables of 'Professional Self Esteem' and 'Life Satisfaction' was investigated by simple linear regression analysis and pearson correlation analysis. When the results of the research were evaluated, a positive direction and statistically significant relationship was found between professional self-esteem and life satisfaction.

To cite this article: Aktaç, V. & Çetinkaya, M. (2019). Fen bilgisi öğretmen adaylarının mesleki benlik saygıları ile yaşam doyumlarının incelenmesi. *Journal of Computer and Education Research*, 7 (14), 575-599. DOI: 10.18009/jcer.634115

Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Mesleki Benlik Saygıları İle Yaşam Doyumlarının İncelenmesi

Makale Bilgisi

Geliş: 10 Eylül 2019

Kabul: 10 Ekim 2019

Anahtar kelimeler: Bağlam, bağlamsal öğrenme, gerçek yaşam problemleri, problem çözme, matematik eğitimi

DOI: 10.18009/jcer.634115

Yayın Dili: Türkçe

Öz

Bu çalışmada, fen bilgisi öğretmen adaylarının mesleki benlik saygıları ile yaşam doyumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi ve aralarındaki ilişki düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma verileri, Ordu Üniversitesi Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören 66 öğretmen adayından elde edilmiştir. İlişkisel tarama yönteminin kullanıldığı çalışmada veri toplama aracı olarak; "Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği", "Yaşam Doyum Ölçeği" ile araştırmacı tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Çalışmada fen bilgisi öğretmen adaylarının "Mesleki Benlik Saygısı" ile "Yaşam Doyumu" değişkenleri arasındaki ilişki düzeyi, basit doğrusal regresyon analizi ve pearson korelasyon analiziyle incelenmiştir. Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde mesleki benlik saygısı ile yaşam doyumları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Summary

Investigation of Science Teacher Candidates' Professional Self-Esteem and Life Satisfaction

Introduction

Professional self-esteem; is the valuableness belief that the person has created about the chosen profession of one. Person, on the basis of his individual characteristics, one should evaluate to what extent his profession will be suitable for him. In the event that these evaluations are not made, it is thought that preferred occupations might be harmful to society and person (Sayın, 2003). Işık (2006) pointed out that individuals' prefer a suitable occupation according to personal self-perceptions of them. Additionally, personal self-perception is relevant that how people evaluate themselves, how they behave, reactions from the environment, and whether they can success in a particular subject.

Life satisfaction is a very important concept for an individual to lead a happy life and add meaning to his / her life. Life satisfaction is the individual's affective reaction to life, which is defined as work, leisure and other non-work time (Sung-Mook & Giannakopoulos, 1994). In the universities, where the first step is taken into the profession, life satisfaction emerges to the extent that it meets the needs of the students (Borden, 1995). Therefore, increasing the life satisfaction of students has become an important task of universities (Chow, 2005). For students, life satisfaction is a subjective evaluation relevant to their education that their experiences and their obtained results. This assessment continues to be shaped by the repeated experience of students throughout their university life (Elliott & Shin, 2002). Teacher candidates' preference of teaching profession considering their individual characteristics and, in the same time their positive attitudes and opinions towards their professions have a significant effect on their life satisfaction levels.

The aim of this research is investigated the professional self-esteem of science teacher candidates with life satisfaction in terms of various variables (gender, grade/class level, parent education status, the presence of a teacher in the family, the reason for choosing the

teaching profession) and to determine the relationship levels between them. Within the framework of the general purpose of the study, those research questions are sought answer. Do science teacher candidates' (STCs) professional self-esteem differentiate significantly in terms of parental education level? Do STCs' professional self-esteem differentiate significantly in terms of whether or not there is a teacher in the family? Do STCs' professional self-esteem differentiate significantly in terms of the reason for choosing a profession? Do STCs' life satisfaction differentiate significantly in terms of parental education level? Do STCs' life satisfaction differentiate significantly in terms of whether there is a teacher in the family? Do STCs' life satisfaction differentiate significantly in terms of the reason for choosing the teaching profession? Is there a meaningful relationship between STCs' professional self-esteem and life satisfaction?

Method

To determine science teachers candidates' the level of relationship between professional self-esteem and life satisfaction, the survey model was used. Survey model is used to investigate and explain a situation or reality that is still present in the past or today under its current conditions. The universe of the study consists of science teaching students studying at Ordu University, Faculty of Education in 2018-2019 academic years. In the research group determined by purposive sampling method, there are 66 volunteer teacher candidates studying in the 1st, 2nd, 3rd and 4th grades of science teaching.

In this research, "Professional Self-Esteem Scale", was developed by Arıcak, (1999), besides "Life Satisfaction Scale", was developed by Diener et al., (1985) and adapted by Köker (1991) and Yetim (1993) is used by taking the necessary permissions. Additionally, "Personal Information Form", developed by researcher, is used.

In order to determine the test techniques to be used in the analysis of the data, it was examined normality of distributions. In this study, science teacher candidates' the relationship level between variables of "Professional Self Esteem" and "Life Satisfaction" was investigated by simple linear regression analysis and Pearson correlation analysis. Independent sample t-test and one-way analysis of variance (ANOVA) were used to determine the differences these two variables according to demographic characteristics.

Results and Discussion

Do STCs' professional self-esteem differentiate significantly in terms of parental education level?

It was found that STCs' professional self-esteem did not differentiate according to the educational status of the parents ($p>0.05$). According to the results of the study, the educational status of parents is not effective on the PSE levels of STCs. This result is similar to the results of Uslu's (2015) study. The study conducted by Uslu (2015) intended for social studies teacher candidates, it was concluded that the average professional self-esteem scores of the students did not change according to their parents' educational level. Obtained results from these studies are consistent with the findings of our research results and supports the findings of this study.

Do STCs' professional self-esteem differentiate significantly in terms of whether or not there is a teacher in the family?

It was determined that the STCs' professional self-esteem scores did not differentiate significantly in terms of the presence or absence of teachers in the family ($p>0.05$). In other words, professional self-esteem levels do not change according to whether they have teachers in STCs' family. This result is consistent with the studies improved by Bartan et al., (2013), and Uslu, (2015). At the results of research, the authors found that the presence of teachers in the family of candidate teachers did not make a significant difference in professional self-esteem scores. The results of these studies are consistent with the findings of the research and support this finding.

Do STCs' professional self-esteem differentiate significantly in terms of the reason for choosing a profession?

According to the findings of the research, as a result of the study conducted to determine whether there is a significant difference in the STCs scores according to the reasons for choosing the profession, it was found that STC's professional self-esteem significantly differed according to the reason for choosing the teaching profession. Those who prefer teaching because of 'Thinking that teaching / teaching science is a suitable profession for oneself' professional self-esteem was found to be significantly higher than those who preferred teaching due to 'failure place to other preferences - placement scores are sufficient for science teaching' and 'environmental-familial factors' reasons.

Do STCs' life satisfaction differentiate significantly in terms of parental education level?

It was obtained that STCs' life satisfaction did not differentiate according to parental education status ($p>0.05$). In respect of these findings, it would be said that the educational status of parents is not effective on the life satisfaction of STCs. The results obtained from the research are in line with the studies of Akyol (2013), and Kirişoğlu (2016). As a result of the study conducted by Akyol (2013) on adolescents with divorced and married couples, there was not shown significant difference between adolescents' loneliness, life satisfaction and social support levels in terms of parental educational status.

Do STCs' life satisfaction differentiate significantly in terms of whether there is a teacher in the family?

In consequence of the study, it was understood that the STCs' life satisfaction scores did not differentiate significantly according to the presence or absence of teachers in the family ($p>0,05$). In parallel with the results of Receptoğlu's (2013) study, which examined the relationship between teacher candidates' life satisfaction and their attitudes towards teaching profession, also this research, it was observed that whether there was a teacher in the family had no effect on life satisfaction.

Do STCs' life satisfaction differentiate significantly in terms of the reason for choosing the teaching profession?

As a result of the study, it was seen that STCs' life satisfaction scores differentiate significantly according to the reasons for choosing the teaching profession ($p<0.05$). According to results, the students' life satisfaction levels who marked 'Thinking that teaching / teaching science is a suitable profession for oneself' reasons was determined as statistical that higher than the students who marked 'failure place to other preferences - placement scores are sufficient for science teaching' and 'environmental-familial factors' reasons. In the literature, it is possible to come across studies that are parallel to this research findings (Şahin, 2008; Pınar et al., 2015).

Is there a meaningful relationship between STCs' professional self-esteem and life satisfaction?

At the result of the correlation analysis, it was observed that the professional self-esteem and life satisfaction of the STCs who participated the research were positively and moderately correlated. As a result of the study called 'Examining of professional self-esteem,

emotional intelligence and life satisfaction in psychological counselor in terms of various variables' conducted by Er (2017), it was observed that professional self-esteem and life satisfaction of guidance counselors were positively correlated. Results of these studies are consistent with the findings of our research results and supports the findings of this study.

Giriş

Benlik, bireyin kendini algılama biçimi olarak tanımlanmaktadır. Bireyin kendisi hakkındaki algıları; tecrübeleri ve çevresini yorumlama şekli tarafından biçimlenirken, bireyin davranışları ile yaşamında önemli yere sahip kişilerin kendisi hakkındaki değerlendirmeleriyle sağlamlaşmaktadır (Shavelson, Hubner & Stanton, 1976). Bireyin başarılarını, değerlerini, amaçlarını ve hedeflerini yansıtan benlik kavramı; gelişigüzel olmayan, yaratıcı, araştırmacı ve seçici bir süreçtir. Benlik kavramlarının mesleki ifadelerle dönüştürülmesi bir süreçtir. Bu süreç, bireyin beğenilen mesleki bir role sahip yetişkinle kendini özdeşleştirilmesi, belirli bir mesleğe ilişkin kabiliyetinin olduğunu anlaması ve bireysel özelliklerine uygun yaşantılar geçirmesiyle oluşur. Mesleki benlik kavramı, profesyonel bir eğitim almakla veya ilk işe girişle beraber yerleşmeye başlamaktadır. Ayrıca bireyin mesleğinde kendisini geliştirerek alanında ilerlemesi mesleki benlik kavramının tamamlanma sürecinin devamı olarak anlaşılabilir (Jones, 1982). Super, (1968) mesleki benlik kavramını mesleki bir tercih halini almış olsun ya da olmasın, kişinin mesleğe dair benlik yüklemelerinin bir organizasyonu olarak tanımlar. Yani mesleki benlik, bireyin sahip olduğu benlik kavramının mesleki tercihlere dönüştürülmesiyle oluşmaktadır.

Mesleki benlik saygısı; kişinin seçtiği mesleğe dair oluşturmuş olduğu değerlilik kanısıdır. Kişi bireysel özelliklerini baz alarak seçeceği mesleğin kendisine ne derece uygun olacağını değerlendirmelidir. Bu değerlendirmelerin yapılmaması durumunda ise tercih edilen mesleklerin topluma ve kişiye zararı olabileceği düşünülmektedir (Sayın, 2003). Işık, (2006) bireylerin kişisel benlik algılarına göre kendilerine uygun bir meslek tercihinde bulduklarını belirtmiştir. Kişisel benlik algısı ise; insanların kendilerini nasıl değerlendirdikleri, nasıl davranışlar sergiledikleri, çevreden aldıkları tepkiler ve belirli bir konuda başarılı olup olamamalarıyla alakalıdır.

Bireyin mutlu bir hayat sürmesi ve yaşamına anlam katabilmesi için yaşam doyumu oldukça önemli bir kavram olmaktadır. Yaşam doyumu bireyin iş, boş zaman ve diğer iş dışı zaman olarak belirtilen yaşama karşı göstermiş olduğu duyuşsal tepkisidir (Sung-Mook & Giannakopoulos, 1994). Yaşam doyumu, bir insanın hedeflerine ulaşma derecesi ile istediği yaşam koşullarıyla sahip olduğu yaşam koşullarının kıyaslanması sonucu ortaya çıkan bir durumdur (Altay & Avcı, 2009). Schmitter, (2003) yaşam doyumunu etkileyen birçok durum olduğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda yaşam doyumunun sağlanmasında, bireyin iş yaşamı

dışında aile ve sosyal yaşam gibi temel unsurların da önem taşıdığı belirtilmektedir (Bayram ve diğ., 2010). Diğer bir ifadeyle yaşam doyumu; aile, çalışma hayatı, sosyal çevre, gelir düzeyi, eş ve sağlık gibi hayatın kritik bileşenlerinin kişi tarafından olumlu olarak değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkmaktadır (Büssing, Fischer, Haller, Heusser, Ostermann, & Matthiessen 2009).

Mesleğe ilk adımın atıldığı yer olan üniversitelerin, öğrencilerin ihtiyaçlarını karşıladığı ölçüde yaşam doyumu ortaya çıkmaktadır (Borden, 1995). Bundan dolayı öğrencilerin yaşam doyumlarının yükseltilmesi, üniversitelerin önemli bir görevi haline gelmiştir (Chow, 2005). Öğrenciler için yaşam doyumu, aldıkları eğitimle alakalı tecrübelerinin ve elde ettikleri sonuçların sübjektif değerlendirmesidir. Bu değerlendirme, öğrencilerin üniversite hayatı boyunca tekrar eden deneyimleriyle biçimlenmeye devam etmektedir (Elliott & Shin, 2002). Öğretmen adaylarının, bireysel özelliklerini göz önünde bulundurarak öğretmenlik mesleğini tercih etmeleri ve mesleklerine karşı olumlu tutum ve görüşlere sahip olmaları yaşam doyumu düzeyleri üzerinde oldukça etkili olmaktadır. Nitekim Gündoğar ve diğ., (2007) tarafından yapılan araştırmada açıkta kalmak istemediği için öğretmenlik mesleğine yönelen öğretmen adaylarının yaşam doyumu düşük, depresyon puanlarının ise daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Öğretmen adaylarının mesleki benlik saygısı ile yaşam doyumları birçok değişkenden etkilenmektedir. Doğal olarak bu etkiler mezuniyet sonrası meslek hayatlarına olumlu veya olumsuz şekilde yansiyabilecektir. Ayrıca öğretmen adaylarının yaşam doyumunun mesleki benlik saygısından etkilendiği düşünülmektedir. Öğretmenlik mesleği, toplumsal gelişim ve değişim için kilit bir rol oynamaktadır. Bir toplumun geleceği olan öğrencilerin yetiştirilmesinde en büyük sorumluluk öğretmenlere düşmektedir. Bir öğretmenin iyi bir model olabilmesi için mesleğine olan saygısının, genel yaşam doyumunun ve iş doyumunun yüksek olması gerekir.

Toplumların şekillendirilmesinde önemli bir role sahip olan öğretmenlik mesleğini tercih eden bireylerin mutlaka mesleğini sevmesi ve mesleğin gereklerini yerine getirmesini sağlayan niteliklere sahip olması gerekmektedir (Ünal & Şimşek, 2008). Öğretmen adaylarının mesleklerinin gerekliliklerini yerine getirmeleri ise mesleki benlik saygılarıyla ilgili olmaktadır. Öğretmen yetiştirmede; öğrencinin öğretmen olmaya dair duyduğu istek, mesleki yetkinlik ve öğretmenliğe, sosyal değerlere ve çevreye dair tutumları dikkate alınmalıdır (Efilti & Çıkılı, 2017). Birey, öğretmenlik mesleğini iş bulma endişesini bir kenara

bırakarak; sadece sevdiği, değer verdiği ve onur duyarak icra edebileceğine inandığı için tercih etmelidir (Sayın, 2003).

Öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik benlik saygısı düzeylerinin pozitif yönde geliştirilebilmesi için öğretmen yetiştirme programlarının belirli aralıklarla kontrol edilerek adayların beklenti ve ihtiyaçlarına göre revize edilmesi gerekmektedir. Bu eğitim programları geliştirilirken özellikle öğretmen adaylarının cinsiyetleri arasındaki farklılıklar dikkate alınarak bu değişkene göre oluşan mesleki benlik saygısı düzeyleri arasındaki farklılaşma en az seviyelere indirilmelidir (Uslu, 2015). Günümüz öğretmenlerinin bazılarında gözlenen mesleklerine yönelik olumsuz algıların bertaraf edilmesi noktasında, öğretmenlere yönelik mesleki bilinç ve meslek ideali oluşturmaya yönelik çalışmaların yapılması önemli görülmektedir (Bozali, 2017).

Fen eğitiminin öneminin tüm dünya ülkeleri tarafından fark edilmesiyle birlikte Türkiye’de de fen eğitimiyle ilgili yapılan çalışmaların sayısında bir artış olduğu gözlenmiştir. Zamanla artan insan sayısına paralel olarak gereksinimlerde bir artış göstermiştir. Bu nedenle fen eğitimi; insan yaşamındaki gereksinimleri karşılamak, bireyi topluma ve geleceğe hazırlamak için oldukça önemli hale gelmiştir (Güneş, 2016). Fen bilgisi eğitimiyle; hızla değişen ve gelişen teknolojik çağa ayak uydurabilecek, en son teknolojik buluşları yakından takip ederek bunlardan yaşamlarının her alanında istifade edebilecek bireyler yetiştirmek amaçlanmaktadır. Bu amaçların gerçekleştirilmesi ise nitelikli öğretmenlerle mümkün olacaktır. İşte bu nedenle nitelikli bir öğretmenin özel alan bilgisi yanında mesleğine yönelik olumlu tutumlara da sahip olması gerekmektedir. Mesleğe karşı olan olumlu tutumun mesleki benlik saygısı ve yaşam doyumunu da beraberinde getirmesi beklenmektedir. Bu doğrultuda öğretmen adaylarının mesleki benlik saygısı ve yaşam doyumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi ve aralarındaki ilişki düzeyinin tespiti önemli görülmektedir. Literatürde araştırmanın konusunu oluşturan fen bilgisi öğretmen adaylarının mesleki benlik saygısı ve yaşam doyumlarının incelenmesine yönelik hiçbir çalışma bulunmaması bu araştırmayı önemli kılmaktadır. Ayrıca bu araştırmanın sonuçları fen bilgisi öğretmeni yetiştiren kurumlara ve bu konuda başka branşlarla yapılacak diğer araştırmalara ışık tutması bakımından da önem arz etmektedir.

Bu araştırmanın amacı; fen bilgisi öğretmen adaylarının (FBÖA) mesleki benlik saygıları ile yaşam doyumlarının çeşitli değişkenler (anne-baba eğitim durumu, ailede öğretmen olup/olmaması, öğretmenlik mesleğini seçme nedeni) açısından incelenmesi ve

aralarındaki ilişki düzeylerinin belirlenmesidir. Çalışmanın genel amacı çerçevesinde şu araştırma sorularına cevap aranmaktadır; FBÖA'nın mesleki benlik saygıları anne-baba eğitim düzeyi açısından anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır? FBÖA'nın mesleki benlik saygıları ailede öğretmen olup olmaması durumu açısından anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır? FBÖA'nın mesleki benlik saygıları mesleği seçme nedeni açısından anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır? FBÖA'nın yaşam doyumları anne-baba eğitim düzeyi açısından anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır? FBÖA'nın yaşam doyumları ailede öğretmen olup olmaması durumu açısından anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır? FBÖA'nın yaşam doyumları öğretmenlik mesleğini seçme nedeni açısından anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır? FBÖA'nın mesleki benlik saygıları ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Fen bilgisi öğretmen adaylarının mesleki benlik saygıları (MBS) ile yaşam doyumları (YD) arasındaki ilişki düzeyinin saptanmaya çalışıldığı bu çalışmada; geçmişte ya da günümüzde halen var olan bir durumu ya da gerçekliği mevcut koşulları içerisinde araştırıp açıklamaya çalışan tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modellerinden iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi belirlemek için ilişkisel tarama modelinin kullanılması uygun olacaktır (Karasar, 2015). Bu sebeple çalışmamızda ilişkisel tarama modelinin kullanılmasına karar verilmiştir.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Ordu Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören fen bilgisi öğretmenliği bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenen araştırma grubunu fen bilgisi öğretmenliği 1., 2., 3. ve 4. sınıflarında öğrenim gören toplam 66 gönüllü öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada gerekli izinler alınarak Arıca, (1999) tarafından geliştirilen "Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği"nin (MBSÖ) yanı sıra Diener, Emmons, Laresen & Griffin (1985) tarafından geliştirilen Yetim, (1993) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Yaşam Doyum Ölçeği" (YDÖ) ile birlikte araştırmacı tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır.

Mesleki Benlik Saygısı Ölçeğinin güvenilirliği Cronbach Alpha ve Test-Tekrar Test yöntemiyle ulaşılan güvenilirlik katsayılarından faydalanılarak hesaplanmıştır. 152 öğrenci üzerinde uygulanan ve madde analizi sonucu 30 maddeye indirilen ölçeğin SPSS programıyla hesaplanan Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı 0.93 olarak bulunmuştur. Bu sonuç Arıca, (1999)'un bulgularıyla tutarlıdır (güvenirlik katsayısı 0.90 ($p < 0.01$) ve ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir.

1985 yılında Diener ve diğ., tarafından geliştirilen Yaşam Doyum Ölçeği, bireylerin yaşamlarından aldıkları doyumun derecesini ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçeğin Türkçe'ye çevirisini yapan Yetim (1993) ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısını 0.86 bulmuştur. Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.85 olarak bulunmuştur.

Verilerin analizinde kullanılacak test tekniklerini belirleyebilmek amacıyla dağılımların normalliğe bakılmıştır. Araştırmada fen bilgisi öğretmen adaylarının "Mesleki Benlik Saygısı" ile "Yaşam Doyumu" değişkenleri arasındaki ilişki düzeyi, basit doğrusal regresyon analizi ve pearson korelasyon analiziyle incelenmiştir. Bu iki değişkenin demografik özelliklere göre farklılığını belirleyebilmek için bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Bulgular

FBÖA'nın Mesleki Benlik Saygısı Düzeylerine İlişkin Bulgular

FBÖA'nın mesleki benlik saygısı düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan analizlerden elde edilen sonuçlar Tablo 1 ve 2' de gösterilmiştir.

Tablo 1. MBSÖ'nün örneklem sayısı, aritmetik ortalaması, standart sapması ile madde sayısı

	N	\bar{x}	SS	Madde Sayısı
MBSÖ	66	112.21	18.52	30

Tablo 1 incelendiğinde FBÖA'nın mesleki benlik saygılarının aritmetik ortalamasının 150 tam puan üzerinden $\bar{x}=112.21$ olduğu görülmektedir.

Tablo 2. MBSÖ maddelerine ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine ilişkin bulgular

No	Madde	\bar{x}	ss
1	Kendimi sahip olduğum mesleğimden daha iyi mesleklere layık görüyorum.	83.7	37.41
2	Mesleğim benim için çok önemlidir.	125.4	27.81
3	Mesleğimi kişiliğime uygun bulmuyorum.	105.9	36.15
4	Mesleğim sorulduğunda gurur duyarak bir cevap veremiyorum.	102.6	41.79

5	Mesleğimde üretken ve verimli olabileceğimi düşünüyorum.	119.4	23.82
6	Mesleğimi istemeyerek seçtim.	98.1	38.52
7	Mesleğim benim benliğimin bir parçasıdır.	107.4	29.34
8	Mesleğimin gerektirdiği zihinsel etkinliklere kendimi veremiyorum.	111.3	25.11
9	Mesleğime çok saygı duyuyorum.	131.7	23.46
10	Tercih hatası yüzünden şu anda istemediğim bir meslek alanındayım.	118.2	36.78
11	Mesleğimin aranan ve istenilen bir meslek olduğunu düşünüyorum.	98.7	34.41
12	Mesleğimin değerlerini hala benimseyebilmiş deyim.	116.7	32.07
13	Mesleğimden memnunum.	112.8	31.59
14	Mesleğim insanlar üzerinde etki bırakabilecek niteliklere sahiptir.	126.0	25.35
15	Mesleğimi küçümsüyorum.	133.5	24.78
16	Mesleğime duygusal olarak kendimi verebiliyorum.	111.9	27.63
17	Bu mesleği seçtiğim için kendi içimde çatışma yaşadığım olur.	99.9	34.23
18	Mesleğim vasıtasıyla insanlık için önemli ve faydalı işler başarabilirim.	125.4	24.06
19	Yeteneklerimin mesleğime uygun olmadığını düşünüyorum.	111.3	30.57
20	Mesleğimin parlak bir geleceği olduğunu düşünüyorum.	100.5	27.6
21	Mesleğimi değiştirmeyi düşünüyorum.	107.7	31.56
22	Mesleğimin benim ihtiyaçlarımı karşılayamayacağını düşünüyorum.	101.7	32.82
23	Onur duyarak söyleyebileceğim bir mesleğim olmasını isterdim.	104.4	40.83
24	Mesleğimi kendim istediğim için yapacağım.	115.5	32.55
25	Mesleğime ilişkin olumsuz bir eleştiri aldığımda onu değersiz görme eğilimine giriyorum.	116.7	28.89
26	Yeri geldiğinde mesleğimi rahatlıkla savunabilirim.	120.9	27.84
27	İlgilerimin mesleğime uygun olmadığını düşünüyorum.	107.7	35.28
28	Mesleğimin itibarlı olduğunu düşünüyorum.	121.5	29.04
29	Gerçekte zevk almadığım halde, mesleğimden zevk alıyormuş gibi görünürüm.	117.3	30.57
30	Mesleğim, bir meslekte bulunmasını istediğim özelliklere sahip.	111.9	29.07

Tablo 2’de gösterilen MBSÖ’nün her maddesinin ortalama puan değerleri incelendiğinde, en yüksek ortalama puan değerine sahip maddenin $\bar{x}=133.5$ puan ile olumsuz bir madde olan 15.madde “Mesleğimi küçümsüyorum” olduğu görülmüştür. En düşük ortalama puan değerine sahip maddenin ise yine olumsuz bir madde olan $\bar{x}=83.7$ puan ile 1.madde “Kendimi sahip olduğum mesleğimden daha iyi mesleklere layık görüyorum” olduğu gözlenmiştir.

FBÖA’nın Kişisel Bilgilerine Göre Mesleki Benlik Saygılarının İncelenmesi

Bu kısımda FBÖA’nın mesleki benlik saygıları; anne-baba eğitim durumu, ailede öğretmen olup olmaması ve mesleği seçme nedenlerine göre incelenmiştir. FBÖA’nın mesleki benlik saygılarının anne eğitim durumu açısından anlamlı ölçüde farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanarak ulaşılan veriler Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. FBÖA'nın mesleki benlik saygılarının anne eğitim durumu açısından tek yönlü varyans analizi (ANOVA)

Bağımlı Değişken	Anne Eğitim Durumu	N	\bar{x}	SS	F	P
MBS	Okuryazar değil	1	116.00			
	İlköğretim	46	111.87	18.66		
	Lise	15	111.60	19.76	0.126	0.944
	Yüksekokul/Üniversite	4	117.25	18.55		
	Toplam	66	112.21	18.52		

*p>0.05

Anne eğitim durumu okuryazar olmayan tek bir öğrenci bulunmaktadır ve puanının da $\bar{x}=116.00$ olduğu görülmektedir. FBÖA'dan anne eğitim durumu ilköğretim olan N=46 öğrencinin mesleki benlik saygısı puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=111.87$, lise olan N=15 öğrencinin $\bar{x}=111.60$, üniversite veya yüksekokul mezunu N=4 öğrencinin $\bar{x}=117.25$ olduğu bulunmuştur. Yapılan analiz sonucuna göre; FBÖA'nın mesleki benlik saygısı puanlarının anne eğitim durumu açısından anlamlı ölçüde farklılaşmadığı saptanmıştır [$F_{(3;62)}= 0.126$; $p> 0.05$].

FBÖA'nın mesleki benlik saygılarının baba eğitim durumları açısından anlamlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanarak ulaşılan veriler Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. FBÖA'nın mesleki benlik saygılarının baba eğitim durumu açısından tek yönlü varyans analizi (ANOVA)

Bağımlı Değişken	Baba Eğitim Durumu	N	\bar{x}	SS	F	P
MBS	İlköğretim	34	114.61	14.45		
	Lise	25	107.96	22.52	1.073	0.348
	Yüksekokul/Üniversite	7	115.71	20.43		
	Toplam	66	112.21	18.52		

*p>0.05

Baba eğitim durumu ilköğretim olan N=34 öğrencinin mesleki benlik saygısı puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=114.61$, lise olan N=25 öğrencinin $\bar{x}=107.96$, üniversite veya yüksekokul mezunu olan N=7 öğrencinin $\bar{x}=115.71$ olarak bulunmuştur. Yapılan analiz sonucuna göre; FBÖA'nın mesleki benlik saygılarının baba eğitim durumu açısından anlamlı ölçüde farklılaşmadığı saptanmıştır [$F_{(2;63)}=1.073$; $p> 0.05$].

FBÖA'nın mesleki benlik saygılarının ailesinde öğretmen bulunup bulunmaması açısından anlamlı ölçüde farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için bağımsız örneklem t-testi uygulanarak ulaşılan veriler Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. FBÖA'nın mesleki benlik saygılarının ailede öğretmen bulunup bulunmaması açısından t-testi analizi

Bağımlı Değişken	Ailede Öğretmen Var/Yok	N	\bar{x}	SS	t	p
MBS	Evet	30	112.83	22.05	0.247	0.060
	Hayır	36	111.69	15.30		

*p>0.05

Tablo 5 incelendiğinde; ailesinde öğretmen bulunan N=30 öğrencinin mesleki benlik saygısı puanlarının aritmetik ortalaması \bar{x} =112.83, ailesinde öğretmen bulunmayan N=36 öğrencinin ise \bar{x} =111.69 olarak saptanmış ve FBÖA'nın mesleki benlik saygılarının ailede öğretmen bulunup bulunmaması açısından anlamlı ölçüde farklılaşmadığı saptanmıştır [$t_{(64)}$ =0.247; $p>0.05$].

FBÖA'nın mesleki benlik saygısı puanlarının mesleğin seçilme nedeni açısından anlamlı ölçüde farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanarak ulaşılan veriler Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. FBÖA'nın mesleki benlik saygılarının mesleği seçme nedeni açısından tek yönlü varyans analizi (ANOVA)

Bağımlı Değişken	Öğretmenlik Mesleğini Seçme Nedeni	N	\bar{x}	SS	F	p
MBS	1.Fen bilgisi öğretmenini/ öğretmenlerini model alma	4	124.50	17.60	5.723	0.002
	2.Öğretmenliğin/Fen bilgisi öğretmenliğinin kendine uygun bir meslek olduğunu düşünme	24	121.46	14.88		
	3.Diğer tercihlere yerleşememe- yerleştirme puanlarınınfen bilgisi öğretmenliğine yetmesi	30	106.40	17.66		
	4.Çevresel-ailevi etmenler	8	100.12	18.51		
	Toplam	66	112.21	18.52		

*p<0.05

Tablo 6 incelendiğinde, FBÖA'nın mesleği seçme nedenlerinden "Fen bilgisi öğretmenini / öğretmenlerini model alma" seçeneğini işaretleyen N=4 öğrenci vardır. Bu kişilerin mesleki benlik saygılarının puan ortalaması \bar{x} =124.50 bulunmuştur. "Öğretmenliğin/Fen bilgisi öğretmenliğinin kendine uygun bir meslek olduğunu düşünme" seçeneğini işaretleyen N=24 öğrencinin mesleki benlik saygısı puanlarının ortalaması \bar{x} =121.46 bulunmuştur. "Diğer tercihlere yerleşememe-yerleştirme puanlarının fen bilgisi öğretmenliğine yetmesi" seçeneğini işaretleyen N=30 öğrenci vardır. Bu öğrencilerin mesleki benlik saygısı puan ortalaması \bar{x} =106.12 bulunmuştur. "Çevresel-ailevi etmenler" nedeniyle fen bilgisi öğretmenliğini işaretleyen N=8 öğrenci vardır ve mesleki benlik saygısı puan

ortalaması $\bar{x}= 112.21$ olarak saptanmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre; katılımcıların mesleki benlik saygısı puanlarının öğretmenlik mesleğinin seçilme nedeni açısından anlamlı ölçüde farklılaştığı gözlenmektedir [$F(3;62)=5.723$; $p<0.05$]. Bu anlamlı farklılaşmanın hangi nedenler arasında oluştuğunu belirleyebilmek için uygulanan Tukey testi Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Tukey HSD testi sonuçları

Bağımlı Değişken	(I)Öğretmenlik Mesleğini Seçme Nedeni	(J)Öğretmenlik Mesleğini Seçme Nedeni	Ortalamalar Farkı (I-J)	Std. Hata	P
2.Öğretmenliğin/ Fen bilgisi öğretmenliğinin kendine uygun bir meslek olduğunu düşünme		1.Fen Bilgisi öğretmenini / öğretmenlerini model alma	-3.04	9.06	0.987
		3.Diğer tercihlere yerleşememe- yerleştirme puanlarının fen bilgisi öğretmenliğine yetmesi	15.06*	4.60	0.009
		4.Çevresel-ailevi etmenler	21.33*	6.85	0.015
3.Diğer tercihlere yerleşememe- yerleştirme puanlarının fen bilgisi öğretmenliğine yetmesi		1.Fen bilgisi öğretmenini / öğretmenlerini model alma	-18.10	8.93	0.190
		2.Öğretmenliğin/Fen bilgisi öğretmenliğinin kendine uygun bir meslek olduğunu düşünme	-15.06*	4.60	0.009
		4.Çevresel-ailevi etmenler	6.27	6.68	0.784
4.Çevresel-ailevi etmenler		1.Fen bilgisi öğretmenini / öğretmenlerini model alma	-24.37	10.28	0.093
		2.Öğretmenliğin/Fen bilgisi öğretmenliğinin kendine uygun bir meslek olduğunu düşünme	-21.33*	6.85	0.015
		3.Diğer tercihlere yerleşememe- yerleştirme puanlarının fen bilgisi öğretmenliğine yetmesi	-6.27	6.68	0.784

* $p<0.05$

Tablo 7’ye bakılacak olursa, "Öğretmenliğin/Fen bilgisi öğretmenliğinin kendine uygun bir meslek olduğunu düşünme" nedenini işaretleyen katılımcıların mesleki benlik saygısı puanlarının ortalaması "Diğer tercihlere yerleşememe- yerleştirme puanlarının fen bilgisi öğretmenliğine yetmesi" nedenini işaretleyen öğrencilerin mesleki benlik saygısı puanlarının ortalamasından anlamlı ölçüde daha yüksek olduğu görülür. Yine "Öğretmenliğin/Fen bilgisi öğretmenliğinin kendine uygun bir meslek olduğunu düşünme"

nedenini işaretleyen katılımcıların mesleki benlik saygısı puanlarının ortalaması, "Çevresel-ailevi etmenler" nedeniyle bu mesleği seçen öğretmen adaylarından da anlamlı ölçüde daha yüksek olduğu görülür.

FBÖA'nın Yaşam Doyumlarına İlişkin Bulgular

FBÖA'nın yaşam doyumu puanlarını belirlemek için yapılan analiz sonuçları Tablo 8 ve Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 8. YDÖ'nün örneklem sayısı, aritmetik ortalaması, standart sapması ile madde sayısı

	N	\bar{x}	SS	Madde Sayısı
YDÖ	66	20.57	5.97	5

Tablo 8'de de görüldüğü üzere, FBÖA'nın yaşam doyumu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=20.57$ olarak bulunmuştur.

Tablo 9. YDÖ maddelerine ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine ilişkin bulgular

No	Madde	\bar{x}	SS
1	Hayatım birçok yönden idealimdekine yakın	21.90	1.45
2	Hayat şartlarım mükemmel	21.80	1.47
3	Hayatımdan memnunum	23.40	1.48
4	Hayattan şimdiye kadar istediğim önemli şeyleri elde ettim	21.00	1.42
5	Eğer hayata yeniden başlasaydım hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim	14.75	1.68
TOPLAM		20.57	5.97

Tablo 9'da YDÖ'nün her maddesinin ortalama puan değerlerine bakıldığında, en yüksek puana sahip maddenin $\bar{x}=23.40$ puan ile 3.madde "Hayatımdan memnunum" olduğu görülür. En düşük ortalama puan değerine sahip maddenin ise $\bar{x}=14.75$ puan ile 5.madde "Eğer hayata yeniden başlasaydım hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim" olduğu görülmektedir.

FBÖA'nın Kişisel Bilgilerine Göre Yaşam Doyumlarının İncelenmesi

Bu kısımda FBÖA'nın yaşam doyumu; anne-baba eğitim durumu, ailede öğretmen olup olmaması ve mesleği seçme nedenlerine göre incelenmiştir. FBÖA'nın yaşam doyumlarının anne eğitim durumu açısından manidar ölçüde farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanarak ulaşılan veriler Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. FBÖA'nın yaşam doyumlarının anne eğitim durumu açısından tek yönlü varyans analizi

Bağımlı Değişken	Anne Eğitim Durumu	N	\bar{x}	SS	F	p
YD	Okuryazar değil	1	18.00			
	İlköğretim	46	21.04	6.24		
	Lise	15	19.40	3.72	0.343	0.794
	Yüksekokul/Üniversite	4	20.25	10.56		
	Toplam	66	20.57	5.97		

*p>0.05

Yapılan analiz sonucunda; FBÖA'nın yaşam doyumlarının anne eğitim durumu açısından anlamlı ölçüde farklılaşmadığı görülmüştür [$F_{(3;62)}=0.343$; $p>0.05$]. FBÖA'nın yaşam doyumları puanlarında baba eğitim durumu açısından farklılık olup olmadığını belirleyebilmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanarak ulaşılan veriler Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11. FBÖA'nın yaşam doyumlarının baba eğitim durumu açısından tek yönlü varyans analizi

Bağımlı Değişken	Baba Eğitim Durumu	N	\bar{x}	SS	F	P
YD	İlköğretim	34	21.53	6.28		
	Lise	25	19.84	5.40	1.018	0.367
	Yüksekokul/Üniversite	7	18.57	6.34		
	Toplam	66	20.57	5.97		

*p>0.05

Yapılan analiz sonucunda; FBÖA'nın yaşam doyumları puanlarının baba eğitim durumu açısından anlamlı ölçüde farklılaşmadığı görülmüştür [$F_{(3;62)}=1.018$; $p>0.05$]. FBÖA'nın yaşam doyumları puanlarında ailede öğretmen olup olmaması açısından anlamlı ölçüde farklılık olup olmadığını belirleyebilmek için bağımsız örneklem t-testi uygulanarak ulaşılan veriler Tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 12. FBÖA'nın yaşam doyumlarının ailede öğretmen bulunup bulunmaması açısından t- testi analizi

Bağımlı Değişken	Ailede Öğretmen Var/Yok	N	\bar{x}	SS	t	p
YD	Evet	30	20.56	6.88	-0.011	
	Hayır	36	20.58	5.19		0.991

*p>0.05

Yapılan analiz sonucuna göre; FBÖA'nın yaşam doyumları puanlarında ailede öğretmen bulunup bulunmaması açısından anlamlı ölçüde bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir [$t_{(64)} = -0.011$; $p>0.05$]. FBÖA'nın yaşam doyumları puanlarının mesleğin seçilme

nedeni açısından anlamlı ölçüde farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanarak analiz sonucu ulaşılan veriler Tablo 13’de gösterilmiştir.

Tablo 13. FBÖA’nın yaşam doyumlarının mesleği seçme nedeni açısından tek yönlü varyans analizi

Bağımlı Değişken	Öğretmenlik Mesleğini Seçme Nedeni	N	\bar{x}	SS	F	P
YD	1.Fen bilgisi öğretmenini / öğretmenlerini model alma	4	24.00	8.28654	6.512	0.001
	2.Öğretmenliğin/Fen bilgisi öğretmenliğinin kendine uygun bir meslek olduğunu düşünme	24	23.79	4.94297		
	3.Diğer tercihlere yerleşememe- yerleştirme puanlarının fen bilgisi öğretmenliğine yetmesi	30	18.73	5.45156		
	4.Çevresel-ailevi etmenler	8	16.12	4.35685		
	Toplam	66	20.57	8.28654		

*p<0.05

FBÖA’nın mesleği seçme nedenlerinden “Fen bilgisi öğretmenini / öğretmenlerini model alma” seçeneğini işaretleyen N=4 öğrencinin yaşam doyumu puanlarının ortalaması $\bar{x}=24.00$, “Öğretmenliğin/Fen bilgisi öğretmenliğinin kendine uygun bir meslek olduğunu düşünme” seçeneğini işaretleyen N=24 öğrencinin $\bar{x}=23.79$, “Diğer tercihlere yerleşememe- yerleştirme puanlarının fen bilgisi öğretmenliğine yetmesi” seçeneğini işaretleyen N=30 öğrencinin $\bar{x}=18.73$, “Çevresel-ailevi etmenler” nedeniyle fen bilgisi öğretmenliğini işaretleyen N=8 öğrencinin ise $\bar{x}=16.12$ bulunmuştur. Yapılan analiz sonucuna göre; FBÖA’nın yaşam doyumu puanlarının mesleğin seçilme nedeni açısından anlamlı ölçüde farklılık gösterdiği saptanmıştır [F(3;62)=6.512; p<0.05]. Bu anlamlı farklılaşmanın hangi nedenler arasında oluştuğunu belirleyebilmek için uygulanan Tukey testi Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14. Tukey HSD testi sonuçları

Bağımlı Değişken	(I)Öğretmenlik Mesleğini Seçme Nedeni	(J)Öğretmenlik Mesleğini Seçme Nedeni	Ortalamalar Farkı (I-J)	Std. Hata	P
YD	1.Fen bilgisi öğretmenini / öğretmenlerini model alma	2.Öğretmenliğin/Fen bilgisi öğretmenliğinin kendine uygun bir meslek olduğunu düşünme	0.21	2.88	1.000
		3.Diğer tercihlere yerleşememe- yerleştirme puanlarının fen bilgisi öğretmenliğine yetmesi	5.27	2.84	0.258
		4.Çevresel-ailevi etmenler	7.87	3.26	0.085
		2.Öğretmenliği	-0.21	2.88	1.000
	1.Fen bilgisi öğretmenini / öğretmenlerini model alma	2.Öğretmenliğin/Fen bilgisi öğretmenliğinin kendine uygun bir meslek olduğunu düşünme	0.21	2.88	1.000

n/Fen bilgisi öğretmenliğini kendine uygun bir meslek olduğunu düşünme	öğretmenlerini model alma			
	3.Diğer tercihlere yerleşememe- yerleştirme puanlarının fen bilgisi öğretmenliğine yetmesi	5.06*	1.46	0.005
	4.Çevresel-ailevi etmenler	7.66*	2.18	0.004
3.Diğer tercihlere yerleşememe- yerleştirme puanlarının fen bilgisi öğretmenliğine yetmesi	1.Fen bilgisi öğretmenini / öğretmenlerini model alma	-5.27	2.84	0.258
	2.Öğretmenliğin/Fen bilgisi öğretmenliğinin kendine uygun bir meslek olduğunu düşünme	-5.06*	1.46	0.005
	4.Çevresel-ailevi etmenler	2.60	2.12	0.611
4.Çevresel-ailevi etmenler	1.Fen bilgisi öğretmenini / öğretmenlerini model alma	-7.87	3.26	0.085
	2.Öğretmenliğin/Fen bilgisi öğretmenliğinin kendine uygun bir meslek olduğunu düşünme	-7.66*	2.18	0.004
	3.Diğer tercihlere yerleşememe- yerleştirme puanlarının fen bilgisi öğretmenliğine yetmesi	-2.60	2.12	0.611

*p<0.05

Tablo 14’de görüldüğü üzere; "Öğretmenliğin/Fen bilgisi öğretmenliğinin kendine uygun bir meslek olduğunu düşünme" nedenini işaretleyen katılımcıların yaşam doyumu puanlarının ortalamasının "Diğer tercihlere yerleşememe-yerleştirme puanlarının fen bilgisi öğretmenliğine yetmesi" nedenini işaretleyen öğrencilerinkinden anlamlı ölçüde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca "Öğretmenliğin/Fen bilgisi öğretmenliğinin kendine uygun bir meslek olduğunu düşünme" nedenini işaretleyen katılımcıların yaşam doyumu puanlarının ortalaması, "Çevresel-ailevi etmenler" nedeniyle bu mesleği seçen öğretmen adaylarından istatistiksel olarak daha anlamlı olduğu görülmüştür.

FBÖA'nın Mesleki Benlik Saygıları ile Yaşam Doyumları Arasındaki İlişki (Pearson Korelasyon)

FBÖA'nın mesleki benlik saygıları ile yaşam doyumları arasındaki ilişki düzeyini belirleyebilmek için Pearson Korelasyon Analizinden faydalanılmıştır. Analiz sonucu ulaşılan veriler Tablo 15’ te verilmiştir.

Tablo 15. FBÖA'nın mesleki benlik saygısı ile yaşam doyumu düzeyleri arasındaki korelasyon

YD		
MBS	r	p
	0.608**	0.000

**p<0.01

Büyüköztürk, (2002)' ye göre korelasyon katsayısının mutlak değeri 0.30-0.70 arasında yer alıyorsa değişkenler arasında orta düzeyde bir ilişki söz konusudur. Bu bilgidan yola çıkarak Tablo 15 incelendiğinde, FBÖA'nın mesleki benlik saygılarıyla yaşam doyumları arasındaki ilişkinin pozitif ve orta düzeyli olduğu görülmektedir ($r=0.608$, $p<0.01$). FBÖA'nın mesleki benlik saygısı ile yaşam doyumu düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği regresyon analizi Tablo 16'da sunulmuştur.

Tablo 16. FBÖA'nın mesleki benlik saygısı ile yaşam doyumu düzeyleri arasındaki ilişkinin regresyon analizi ile incelenmesi

Değişken	B	Std	β	t	p	R ²	F
Sabit	-1.430	3.64		-0.39	0.695		
MBS	0.196	0.03	0.61	6.13	0.000	0.370	37.605

R=0.61, R²=0.37, F(1;64)=37.605, p<0.01

Mesleki benlik saygısının bağımsız değişken, yaşam doyumunun da bağımlı değişken olarak kullanıldığı Tablo 16'da gösterilen regresyon analizi sonucuna göre; FBÖA'nın mesleki benlik saygısının yaşam doyumu düzeylerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu (R=0.61, R²=0.37, F(1;64)=37.605, p<0.01) görülmektedir. R² değerinin 0.370 olması, FBÖA'nın yaşam doyumuna ilişkin toplam varyansın %37'sinin, öğretmen adaylarının mesleki benlik saygısı puanıyla açıklandığını göstermektedir.

Tartışma ve Sonuç

FBÖA'nın Mesleki Benlik Saygıları Anne-Baba Eğitim Düzeyi Açısından Anlamlı Düzeyde Farklılaşmakta mıdır?

FBÖA'nın mesleki benlik saygılarının anne-baba eğitim durumuna göre farklılaşmadığı bulunmuştur ($p>0.05$). Araştırma sonucuna göre FBÖA'nın MBS düzeyleri üzerinde anne ve baba eğitim durumu etkili olmamaktadır. Bu sonuç Uslu, (2015)'in yaptığı çalışma sonuçları ile benzeşmektedir. Uslu, (2015) tarafından sosyal bilgiler öğretmen adaylarına yönelik yapılan çalışmada, öğrencilerin ortalama mesleki benlik saygısı puanlarının anne-baba eğitim durumuna göre değişmediği sonucuna ulaşmıştır. Elde edilen

bu sonuç araştırma bulgularıyla tutarlılık göstererek araştırmanın bu yöndeki bulgularını desteklemektedir.

FBÖA'nın Mesleki Benlik Saygıları Ailede Öğretmen Olup Olmaması Durumu Açısından Anlamli Düzeyde Farklılaşmakta mıdır?

FBÖA'nın mesleki benlik saygısı puanlarının ailede öğretmen bulunup bulunmaması durumu açısından anlamlı düzeyde farklılaşmadığı saptanmıştır ($p>0.05$). Yani FBÖA'nın ailesinde öğretmen olsun ya da olmasın mesleki benlik saygısı düzeyleri değişmemektedir. Bu sonuç Bartan ve diğ., (2013) ile Uslu (2015) tarafından yapılan çalışmalarla tutarlılık göstermektedir. Yazarlar araştırma sonuçlarında, öğretmen adaylarının ailesinde öğretmen bulunma durumunun mesleki benlik saygısı puanlarında anlamlı bir farklılık yaratmadığını tespit etmişlerdir. Bu çalışmaların sonuçları araştırma bulgularıyla tutarlılık göstererek araştırmanın bu yöndeki bulgusunu desteklemektedir.

FBÖA'nın Mesleki Benlik Saygıları Mesleği Seçme Nedeni Açısından Anlamli Düzeyde Farklılaşmakta mıdır?

Araştırma bulgularına göre, FBÖA'nın puanlarının mesleği seçme nedenlerine göre anlamlı bir farklılık oluşup oluşmadığını belirlemek amacıyla yapılan araştırma sonucunda, FBÖA'nın mesleki benlik saygılarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. "Öğretmenliğin/Fen Bilgisi öğretmenliğinin kendine uygun bir meslek olduğunu düşünme" nedeniyle öğretmenliği tercih edenlerin, "Diğer tercihlere yerleşememe-yerleştirme puanlarının fen bilgisi öğretmenliğine yetmesi" ve "Çevresel-ailevi etmenler" nedenleri ile öğretmenliği tercih edenlere göre mesleki benlik saygıları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

FBÖA'nın Yaşam Doyumları Anne-Baba Eğitim Düzeyi Açısından Anlamli Şekilde Farklılaşmakta mıdır?

FBÖA'nın yaşam doyumlarının ana-baba eğitim durumlarına göre farklılaşmadığı bulunmuştur ($p>0.05$). Bu bulgulara göre, FBÖA'nın yaşam doyumları üzerinde ana - baba eğitim durumunun etkili olmadığı söylenebilir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, Akyol, (2013)'ün ve Kirişoğlu, (2016)'nın çalışmalarıyla paralellik göstermektedir. Akyol, (2013) tarafından boşanmış ve boşanmamış aileye sahip ergenler üzerinde yapılan çalışma

sonucunda, ergenlerin yalnızlık, yaşam doyumu ve sosyal destek düzeyleri üzerinde ana - baba eğitim düzeyi açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır.

FBÖA'nın Yaşam Doyumları Ailede Öğretmen Olup Olmaması Durumu Açısından Anlamlı Düzeyde Farklaşmakta mıdır?

Araştırma sonucunda, FBÖA'nın yaşam doyumu puanlarının ailesinde öğretmen bulunup bulunmamasına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur ($p>0,05$). Recepoğlu, (2013) öğretmen adaylarının yaşam doyumları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkiyi incelendiği çalışma sonucunda, araştırma bulgularıyla paralel olarak ailede öğretmen olup olmamasının yaşam doyumlarına bir etkisinin olmadığı görülmüştür.

FBÖA'nın Yaşam Doyumları Öğretmenlik Mesleğini Seçme Nedeni Açısından Anlamlı Düzeyde Farklaşmakta mıdır?

Araştırma sonucunda, FBÖA'nın yaşam doyumu puanlarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerine göre anlamlı ölçüde farklılaştığı görülmüştür ($p<0,05$). Sonuçlara göre, "Öğretmenliğin/Fen Bilgisi öğretmenliğinin kendine uygun bir meslek olduğunu düşünme" nedenini işaretleyen öğrencilerin yaşam doyumu düzeyleri "Diğer tercihlere yerleşememeye yerleştirme puanlarının fen bilgisi öğretmenliğine yetmesi" ve "Çevresel-ailevi etmenler" nedenleriyle bu mesleği seçen öğrencilerinkinden istatistiksel olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Alanyazında araştırma bulgularına paralellik gösteren çalışmalara rastlamak mümkündür (Şahin, 2008; Pınar ve diğ., 2015).

FBÖA'nın Mesleki Benlik Saygıları ile Yaşam Doyumları Arasında Anlamlı Bir İlişki Var mıdır?

Korelasyon analizi sonucunda, araştırmaya katılan FBÖA'nın mesleki benlik saygılarıyla yaşam doyumlarının pozitif ve orta düzeyde ilişkili olduğu gözlenmiştir. Er, (2017) tarafından yapılan çalışma sonucunda, rehber öğretmenlerin mesleki benlik saygılarıyla yaşam doyumlarının pozitif anlamlı düzeyde ilişkili olduğu gözlenmiştir. Bu çalışmanın sonuçları araştırma bulgularıyla tutarlılık göstererek araştırmanın bu yöndeki bulgusunu desteklemektedir.

Öneriler

Araştırma bulguları bize gösteriyor ki fen bilgisi öğretmenliğini kendisine uygun olduğunu düşünerek tercih edenlerin mesleki benlik saygısı ve yaşam doyumu, diğer tercihlerine yerleşemediği için ve çevresel-ailevi etkenlerle seçenlerinkinden daha yüksektir. Bu nedenle meslek seçimi aşamasında olan lise öğrencilerine meslekleri tanıtıcı rehberlik faaliyetlerinin yoğun şekilde verilmesi önemli görülmektedir.

Fen bilgisi öğretmen adaylarının mesleki benlik saygıları ve yaşam doyumu düzeyleri ile bu değişkenlerin mesleğe atıldıktan sonraki düzeylerinin karşılaştırılabileceği çalışmalar yapılabilir.

Fen bilgisi öğretmen adayları ile hâlihazırda bu mesleği icra eden öğretmenlerin mesleki benlik saygısı ve yaşam doyumu düzeylerinin karşılaştırılarak çalışma sonucu alınabilecek önlemler belirlenebilir.

Bilgilendirme

Bu çalışma, Ordu Üniversitesi'nden Dr. Öğretim Üyesi Murat ÇETİNKAYA'nın danışmanlığında yürütülen Volkan AKTAÇ'ın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Kaynaklar

- Akyol, U. S. (2013). *Boşanmış ve boşanmamış aileye sahip ergenlerin yalnızlık, yaşam doyumu, sosyal destek ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Altay, B., & Avcı, İ. A. (2009). Huzurevinde yaşayan yaşlılarda öz bakım gücü ve yaşam doyumu arasındaki ilişki. *Dicle Tıp Dergisi*, 36(4), 275-282.
- Arıcak, O. T. (1999). *Grupla psikolojik danışma yoluyla benlik ve mesleki benlik saygısının geliştirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bartan, M., Oksal, A., & Sevi, L. (2013). Analysis of attitudes of preschool prospective teachers towards teaching profession and their professional self-esteem (Kütahya sample). *Ozean Journal of Social Sciences*, 6(2), 35-42.
- Bayram, N., Sam, N., Aytaç, S., & Aytaç, M. (2010). Yaşam tatmini ve sosyal dışlanma. *İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 12(4), 82-92.
- Borden, V. M. H. (1995). Segmenting student markets with a student satisfaction and priorities survey. *Research in Higher Education*, 36(1), 73-88.
- Bozali, S. (2017). *Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki haz düzeylerinin açıklanmasında mesleki benlik saygısı ve rol fazlası davranışların rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.

- Büssing, A., Fischer, J., Haller, A., Heusser, P., Ostermann, T., & Matthiessen, P. F. (2009). Validation of the brief multidimensional life satisfaction scale in patients with chronic diseases. *European Journal of Medical Research*, 14, 171-177.
- Chow, H. P. H. (2005). Life satisfaction among university students in a Canadian prairie city: A multivariate analysis. *Social Indicators Research*, 70, 139-150.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.
- Efiliti, E., & Çıkılı, Y. (2017). Özel eğitim bölümü öğrencilerinin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (1), 99-114.
- Elliott, K. M., & Shin, D. (2002). Student satisfaction: An alternative approach to assessing this important concept. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 24(2), 197-209.
- Er, A. Ç. (2017). *Rehber öğretmenlerde mesleki benlik saygısı, duygusal zeka ve yaşam doyumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Gündoğar, D., Gül S., Uskun E., Demirci S., & Keçeci D. (2007). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordayan etkenlerin incelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 10, 14-27.
- Güneş, M. H. (2016). Geçmişten günümüze fen eğitiminin önemi ve fen eğitiminde son yıllarda yapılan çalışmalar. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5 (3), 2146-9199.
- Işık, E. N. (2006). *Öğretmen adaylarının benlik kavramları ile mesleki benlik kavramları arasındaki bağdaşımın bazı değişkenlere göre incelenmesi: Selçuk Üniversitesi örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Jones, R. N. (1982). *Danışma psikolojisi kuramları*, (Çev: Füsun Akkoyun), Casell Educational Limited.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kirişoğlu, Ş. (2016). *Genç yetişkinlerin aile yapıları ile benlik saygısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pınar, Ş.E., Bilgiç D., Demirel, G., Akyüz, M. B., Karatepe, C., & Sevim, D. (2015). Sağlık alanlarında okuyan üniversite öğrencilerinin tükenmişlik ve yaşam doyumları arasındaki ilişki. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 14(4), 284-292.
- Recepoglu, E. (2013). Öğretmen adaylarının yaşam doyumları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 311-326.
- Sayın, S. (2003). Farklı programlarda okuyan öğretmen adayı üniversite öğrencilerinin empatik eğilimi, öğretmenlik mesleğine karşı tutum ve mesleki benlik saygısı. *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(6), 74-84.
- Schmitter, P. C. (2003). Making sense of the EU: Democracy in Europe and Europe's democratization. *Journal of Democracy*, 14(4), 71-85.

- Shavelson, R. J., Hubner, J. J., & Stanton, G. C. (1976). Self-concept: validation of construct interpretation. *Review of Educational Research*, 46, 407-441.
- Sung-Mook, H., & Giannakopoulos, E. (1994). The relationship of satisfaction with life to personality characteristics. *Journal of Psychology Interdisciplinary and Applied*, 128(5), 547-558.
- Super, D.E., (1968). *Self concepts in vocational development*. In D. E. Super (Ed.), CEEB: New York.
- Şahin, Ş. (2008). *Beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişlik ve yaşam doyumu düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Uslu, S. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleki benlik saygılarının demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(1), 141-160.
- Ünal, E., & Şimşek, S. (2008). İlköğretim bölümü anabilim dallarında öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleki benlik saygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *İlkoğretim Online*, 7(1), 41-52.
- Yetim, Ü. (1993). Life satisfaction: A study based on the organization of personal projects. *Social Indicators Research*, 29, 277-289.